

جزئیات اختلاف در سالروز شهادت حضرت زهرا(س)

زمان شهادت و وفات حضرت زهرا(س) همانند مکان دفن ایشان از مجهولات تاریخی است که نشانه اوج مظلومیت حضرت است.

زمان شهادت و وفات حضرت زهرا(س) همانند مکان دفن ایشان از مجهولات تاریخی است که نشانه اوج مظلومیت حضرت است.

به گزارش خبرنگار مهر، مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه علمیه قم طی یادداشتی علل اختلاف در سالروز شهادت حضرت زهرا(س) را تبیین کرده است؛

زمان شهادت و وفات حضرت زهرا - سلام الله علیها - همانند مکان دفن ایشان از مجهولات تاریخی است که نشانه اوج مظلومیت حضرت است.

عواملی چند ممکن است منشأ این اختلاف باشد؛ از جمله:

۱. نقل حوادث تاریخی در آن دوران همانند امروز نبوده که به صورت نوشته و کتاب در آید و به نسل های بعدی منتقل شود، بلکه انتقال رویدادهای تاریخی به طور عمده شفاهی بود و از خاطر و ذهن افرادی به اذهان دیگران منتقل می شد. کسی نمی تواند ادعا کند که همه این ناقلان از اشتباه مصون بودند.

۲. از سوی دیگر در آن روزها مسلمانان سرگرم جنگ بودند، در چنین شرایطی کمتر دغدغه داشتند که حوادث تاریخی را به طور دقیق ثبت نمایند. [۱]

۳. اختلاف و دسته بندی های سیاسی که پس از رحلت رسول خدا(ص) پدید آمد و کسانی که روی کار آمدند و قدرت را در دست گرفتند، تا آن جا که توان داشتند، تاریخ حادثه ها را دست کاری کرده اند. [۲]

پراکندگی گفتار تاریخ نگاران در این موضوع گواهی روشن بر تحریف عمدی آنان در تاریخ شهادت حضرت زهرا - سلام الله علیها - است.

در رابطه با زمان وفات و شهادت حضرت زهرا - سلام الله علیها - روایات متفاوتی نقل شده است که برخی از این روایات بی سند و مرفوع است و در نتیجه از اعتبار کافی برخوردار نمی باشند و برخی روایات نیز مدت زندگی حضرت زهرا(س) را پس از رحلت پدر گرامی اش دو یا شش و یا هشت ماه بیان کرده اند، چون این دسته از روایات نیز سند درستی ندارند و یا از امام معصوم نقل نشده اند نمی تواند معتبر و قابل توجه باشند.

بعضی از احادیث گویای این است که حضرت پس از رحلت رسول خدا (ص) سه ماه یا یکصد روز در قید حیات بود. [۳] این گونه احادیث را ممکن است با حدیث مشهور طبری که شهادت حضرت را سوم جمادی الثانیه می داند. [۴] بدین طریق جمع کرد که سه ماه پنج روز کمتر از سوم جمادی الثانیه یعنی نود و پنج روز است و یکصد روز، پنج روز بیشتر از نود و پنج روز می شود و تفاوت چند روز قابل توجه نیست، مرحوم علامه مجلسی نیز به این مطلب اشاره دارد. [۵]

در نتیجه تنها روایاتی که قابل تأمل است؛ روایات هفتاد و پنج روز و سوم جمادی الثانیه یعنی نود و پنج روز است. روایت هفتاد و پنج روز به دو طریق - ابو عبیده خدا و هشام بن سالم [۶] - از امام صادق(ع) نقل شده است و روایت سوم جمادی الثانیه یعنی نود و پنج روز در روایت ابو بصیر، نیز از امام صادق(ع) تصریح شده است. این دو تعبیر با توجه به قول مشهور شیعه درباره رحلت پیامبر اکرم(ص) در بیست و هشتم ماه صفر با هم تعارض دارد، چون که هفتاد و پنج روز پس از رحلت پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - موافق با سیزدهم جمادی الاولی می شود، نه سوم جمادی الثانیه.

همان گونه که در سؤال بدان اشاره شده است، ممکن است دلیل اختلاف در این دو دسته از روایات صحیحه رایج نبودن نقطه گذاری بر کلمات در زمان صدور روایات باشد.

توجه به شباهت «خمس و سبعون» با «خمس تسعون» مؤید این معناست. به عنوان مثال در کتاب کافی در مورد زمان شهادت حضرت زهرا (س) چنین آمده است: «و توفیت و لهائمان عشرة سنه و خمس و سبعون یوما». [۷] همان گونه که در این روایت دیده می شود شباهت «خمس و سبعون» به «خمس تسعون» خیلی نزدیک است و اشتباه نسخ، تاریخ نویسان یا راویان حدیث می تواند موجب پدید آمدن دو تاریخ متفاوت در رابطه با روز شهادت حضرت زهرا (س) باشد.

.....

[۱]. شهیدی، سید جعفر، زندگانی فاطمه زهرا (س)، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ چهل و ششم، ۱۳۸۷ ش، ص ۱۵۵.

[۲]. همان، ص ۱۵۵.

[۳]. مجلسی، محمد باقر، بحارالأنوار، بیروت، موسسه الوفاء، ۱۴۰۴ ق، ج ۴۳، ص ۲۱۳.

[۴]. محمد بن جریر طبری، دلائل الامامه، نجف، ۱۳۸۳ ش، ص ۴۳.

[۵]. مجلسی، محمد باقر، بحارالأنوار، همان، ج ۴۳، ص ۲۱۵ و ۲۱۶.

[۶]. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ ش، ج ۱، ص ۴۵۷.

[۷]. همان، ج ۱، ص ۴۵۷؛ مجلسی، همان، ج ۴۳، ص ۷.